

Afganisztán — egy riporter naplójából

Sohasem tudhatod pontosan, hogy mennyi idő telik el a sebesülés pillanatától annak érzékeléséig.

Néha — egy másodperc

Néha — egy óra

Néha — több, mint az örökkévalóság.

Szljunykov hadnagy, az aknavető szakasz parancsnoka ezt az időközt pontosan lemérte. Allitása szerint pontosan öt másodperc volt az eltelt idő.

A "duhok" sugárhajtású lövedékekkel kezdtek lőni. Szljunykov azonnal az órájára nézett, hogy megállapítsa a kilövés és a becsapódás közötti időt. Ebben a pillanatban ütést érzett a vállán. Ütést és nem fájdalmat.

A zűrzavarban Szljunykov nem tulajdonított ennek különösebb jelentőséget. Továbbra is figyelemmel kísérte a tüzelést, hogy aztán a másodperceket beszorozza 333-mal (a hang terjedési sebessége), s így megkapja a tűzfészek távolságát. Azonban nem tudta beszorozni: a fájdalom száguldó gözmozdonyként hatolt testébe.

— Szerencsém volt — mondta. Váillsérülés — romantikus baleset. Bizonyításképpen kibombolta az ingét.

Romantikus esetek ritkán fordulnak elő nálunk. Esetenként a fájdalom a szilánkkal egyidejűleg hatol a testbe. De előfordul az is, hogy egyáltalán nem jelentkezik. Olyan, mint egy nagyon távoli zivatar: villámlik, de a dörgés elmarad. Egyszer csak hallod, hogy tocsog a lábad a szizmában — valójában átnedvesedett, annak ellenére, hogy körülötted vég- és víznélküli sivatag.

Vagy azt érzed, hogy az inged nedvessé és nehezzé vált, szorosan rátapadt a melledre, hátadra, mintha izzadnál. Csakhogy a szokottnál jobban. Manyejev hadnagy gyomorlövést kapott, amit csak akkor vett észre, amikor egy katona zavartan így szólt hozzá: "Hadnagy elvtárs, mintha lyuk lenne ..."

— A belső vérzés tipikus esete — mosolyodik el Manyejev. Az a jobbik eset, amikor a fájdalom a sebesülés után jelentkezik. A rosszabbik — a halál.

Azt mondják, nem adatik meg az a lehetőség, hogy meghallod annak a golyónak a süvítését, amelyik a halálotat okozza. De ezt csak úgy mondják. Valójában hallhatod.

Elkeseredett harcok folytak Maljam — Guljam közelében, Hanabad környékén. A parancs a "zöldövezet" megközelítésére és az ellenség bekerítésére vonatkozott. Azonban a szakaszparancsnok váratlanul a "duhok" támaszpontjába utközött: sem fedezékbe nem tudott vonulni, sem beásni nem tudta magát, hiszen körös-körül csak vízben úszó rizsparcellák voltak. Lobacsevszkij hadnagy, a szakasz parancsnoka szívlövést kapott.

— Elhiszed-e vagy sem — mesélte Novikov őrnagy, akihez a hadnagy tolsó szavait intézte — Lobacsevszkij bejelentkezik a rádióján és jelenti Engedélyt kérek a kapcsolat megszakítására. Halott vagyok."

— Elhittem.

A történet túl hihetetlen volt ahhoz, hogy ne higgyem el.

— A halál a háborúban — szokványos dolog. Nem kevésbé életköznap, mint a tyúkszem a lábakon, vagy a megdagadt testrészek. Csak egy egyszerűen, fesztelenül beszélnek róla. Időnként humorosan is. ("Az

élet a halál után kezdődik! Inkább azt válaszold meg, van-e élet a halálig?")

Ha a halál birtokában lenne az értelemnek és a vele járó gőgnek és önérzetnek, akkor minden valószínűség szerint fellázadna az iránta tanúsított családi viszony miatt. A háború ugyanis megfosztja őt a titokzatosság nimbuszától. Pillantsanak csak be az egészségügyiekhez és nyomban meg is győződhetnek: a halál — a sebesültek hisztériás üvöltözése; a halál — szótlan nyögés azok szemében, akik már képtelenek az ordítózásra; a halál — a jód, a szesz, a vér és egyébek kevert szaga, amit már az egészséges agy sem tud elkülöníteni.

— A halál — átok — mondja Novikov őrnagy.

És igaza van.

— Tudod — pontosít Zalomin ezredes ujjai között szorítva a halántékát — a legjobb fiainkat ragadja el tőlünk.

— és mégis — suttogja szinte magában Peskov ezredes — ügyelni kell rá. Ezt a kérdést nem szabad elodázní az utolsó napokra, a végső esetre. Nem törvényszerű, hogy hirtelen az agyongyötörtség és az elgyengülés állapotában elmélkedjünk a halálról.

— Mi félnivalóm van tőle — mosolyog fölényesen Lukjánov hadnagy — ami késik nem múlik. Számomra semmiféle jelentőséggel nem bír: amíg én létezem — halál nincs és amikor bekövetkezik, akkor már én nem vagyok.

— Az én halálom — mutat rá Belousz zászlós tömören és drámaian — bárkit elszomoríthat. Kivéve engem.

Miközben ezekkel az emberekkel beszélgettem, nem győztem meglepődni attól a nagymérvű belső erőfeszítéstől, amelyet a lelkük és agyuk fejtett ki, hogy ilyen nyugodtan és gyakorlatias módon viszonyuljanak a halálhoz. Egészen addig meglepetésszámban ment a dolog, mignem megértettem: a halálról mint természetesről, megszokott és végső soron egyedüliről való elmélkedés szokása az, amiben az ember teljesen bizonyos lehet; ez az, ami rajta kívül minden félelmet megszüntet.

(Ogonyok, 1986. júl.

Találkozunk a Három Darunál)

Fordította: Farkas Zoltán

** *dusmánok* [perzsa; eredeti értelemben ellenséget jelent]